

SJÖSTRIDSSKOLAN

PYO 360 Krigsvetenskap, självständigt arbete

<i>Författare</i> Flkd Mattias Olofsson	<i>Program</i> YOP 06-09
<i>Handledare</i> Övlt Bo Arnesson	<i>Beteckning</i>
Att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred - en uppgift för dagens Försvarsmakt?	
<i>Sammanfattning</i> <p>Försvarsmakten har sedan sekelskiftet gått ifrån att vara ett invasionsförsvar till att bli ett insatsförsvar. Under denna omvandling har Försvarsmakten blivit allt mindre och fått en mer internationell inriktning. Förband har lagts ned, personal sagts upp och materiel skrotats. Författaren är intresserad av att se hur detta har påverkat Försvarsmakten som en samhällsresurs.</p> <p>Problemet som ställs i uppsatsen är huruvida regeringen har anpassat Försvarsmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred, mot bakgrund av den omvandling som skett. Syftet med denna uppsats är sålunda att undersöka och jämföra om uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred har förändrats, utvecklats eller anpassats till det nya insatsförsvaret som Sverige har idag.</p> <p>Som metod används en komparativ och kvalitativ textanalys av utvalda propositioner, departementsserier och regleringsbrev. De fakta i dokumenten som berör uppsatsämnet analyseras och jämförs, för att sedan sammanfattas och diskuteras.</p> <p>Resultatet i uppsatsen påvisar att regeringen inte har ändrat uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred, som ställs till Försvarsmakten. Men det påvisar även att en kontinuerlig anpassning av uppgiften sker i form av ett samarbete med andra myndigheter, denna utveckling kan följas på olika sätt i de utvalda källorna.</p> <p>Författaren har dragit slutsatser kring det presenterade resultatet och kommit fram till att regeringen inte behövt ändra uppgiften. Men för att kunna effektivisera utnyttjandet av de resurser som Försvarsmakten kan tillföra vid svåra påfrestningar bör regeringen utveckla och precisera hur Försvarsmakten skall utnyttjas med störst effektivitet.</p>	
Nyckelord: Svåra påfrestningar, Krisberedskap, Försvarsmakten, Invasionsförsvar, Insatsförsvar	

Abstract

The Swedish Armed Forces has, since the turn of the century, transformed from an invasion defence to a type of mission oriented defence. This means that the Swedish armed forces have become smaller in volume, material has been terminated, a lot of personnel have been terminated and the amount of conscripts heavily reduced. The author is interested in how this has affected the Swedish armed force as recourse to the Swedish society.

Before and under the transformation, one of the Swedish armed forces duties has been to strengthen the Swedish society when hard tensions have emerged in peacetime. This duty has been presented in the regulations that the Swedish government give to the Swedish Armed Forces every year. The duty is also one of the duties presented in the regulation that controls the Swedish Armed Forces activities.

The problem that is presented in the essay is how the Swedish government has adjusted this duty to the Swedish Armed Forces with this transformation in mind. The purpose of this essay is therefore to investigate and compare if the duties have been changed, developed and/or adjusted to the new Swedish armed forces as it is today.

The result of this paper shows that the government has not changed the duty to strengthen the society when hard tensions come. However, it also shows that there is a continuing adjustment to the duty in form of cooperation with other authorities. This development can be seen in different ways in the varying sources that have been presented in the essay.

The author has drawn some conclusions concerning the presented results and reached a conclusion that the government does not have to change the duty. It can be preserved as it is today. In order to use the resources that the Swedish armed forces contribute more efficiently, the government has to develop and specify how the Swedish armed forces can be used with the greatest efficiency.

Keywords: Hard tensions, Crises, Swedish armed forces, Invasion defence, Mission oriented defence

---

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	3
1.1 BAKGRUND OCH MOTIV TILL ÄMNESVAL	3
1.2 PROBLEMFÖRMULERING, SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	4
1.3 AVGRÄNSNINGAR	5
1.4 DISPOSITION	6
1.5 METOD	7
1.6 MATERIALBESKRIVNING	8
2 FAKTAPRESENTATION	9
2.1 REGERINGENS REGLERINGSBREV AVSEENDE FÖRSVARSMAKTEN	9
2.1.1 Regleringsbrev för budgetår 1999 avseende Försvarmakten	9
2.1.2 Regleringsbrev för budgetår 2000 avseende Försvarmakten	10
2.1.3 Regleringsbrev för budgetår 2001 avseende Försvarmakten	11
2.1.4 Regleringsbrev för budgetår 2002 avseende Försvarmakten	13
2.1.5 Regleringsbrev för budgetår 2003 avseende Försvarmakten	14
2.1.6 Regleringsbrev för budgetår 2004 avseende Försvarmakten	16
2.1.7 Regleringsbrev för budgetår 2005 och 2006 avseende Försvarmakten	17
2.1.8 Regleringsbrev för budgetår 2007 avseende Försvarmakten	18
2.1.9 Regleringsbrev för budgetår 2008 avseende Försvarmakten	18
2.2 ANALYS OCH JÄMFÖRELSE AV REGLERINGSBREVEN	19
2.3 REGERINGENS PROPOSITIONER	23
2.3.1 Proposition 1999/2000:30 – Det nya försvaret	23
2.3.2 Proposition 2001/02:10 – Fortsatt förnyelse av totalförsvaret	24
2.3.3 Proposition 2004/05:5 – Vårt framtida försvar	25
2.4 ANALYS OCH JÄMFÖRELSE AV PROPOSITIONERNA	27
2.5 DEPARTEMENTSSERIER	29
2.5.1 Ds 2004:30 – Försvar för en ny tid	29
2.5.2 Ds 2008:48 – Försvar i användning	30
2.6 ANALYS OCH JÄMFÖRELSE AV DEPARTEMENTSSERIEN	31
3 AVSLUTNING	31
3.1 RESULTATSAMMANFATTNING	32
3.2 DISKUSSION, SLUTSATSER OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	35
4 REFERENSER	39

BILAGA 1

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund och motiv till ämnesval

Ämnet som behandlas i uppsatsen har författaren valt med anledning av att Försvarsmakten¹ sedan sekelskiftet genomgått en stor förändring, från att vara ett invasionsförsvar till att bli ett insatsförsvar.² Under denna omvandling har Försvarsmakten blivit allt mindre och fått en mer internationell inriktning. Förband har lagts ned, personal sagts upp och materiel skrotats.

Omvandlingen handlar enligt proposition 1999/2000:30 *Det nya försvaret*, om att kravet på Försvarsmaktens operativa förmåga skulle ändras. Regeringen ansåg då att Sverige behövde ett försvar som var betydligt mindre till sin volym än tidigare, men som skulle ha en högre kvalitet och som skulle vara mer allsidig och kunna användas till en mängd olika typer av insatser.³

I *Svensk soldat* som ges ut till alla värnpliktiga i Sverige beskrivs den förra försvarsorganisationen som ett invasionsförsvar som skulle skydda mot en omfattande fientlig invasion av Sverige. Idag bedöms detta dock inte vara förestående och därför ändrar Sverige sin försvarsinriktning till ett insatsförsvar. Det nya försvaret skall vara mindre och mer flexibelt, insatser skall kunna ske i olika miljöer och det skall ha en förmåga att möta aktörer av olika slag. Samtidigt som det nya försvaret skall kunna lösa de uppgifter som ställts till Försvarsmakten i Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.⁴

En av dessa uppgifter är att:

Försvarsmakten ska bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred genom att kunna samverka med andra myndigheter och kunna ställa resurser till förfogande.⁵

¹ Med Försvarsmakten menas här och i fortsättningen av uppsatsen den militära delen av det svenska totalförsvaret.

² Regeringens proposition 1999/2000:30, *Det nya försvaret*. (Stockholm: 1999). s.1.

³ Ibid. s.1.

⁴ Försvarsmakten (2005), *Svensk soldat*, Stockholm: Försvarsmakten. s.16.

⁵ Förordning 2007:1266 med instruktion för Försvarsmakten §2.

Med **svåra påfrestningar** menas inte en enskild händelse utan ett tillstånd som kan uppstå när en eller flera händelser utvecklar sig eller eskalerar till att omfatta flera delar av samhället.⁶

Regeringen beskriver Försvarmaktens uppgift på följande sätt:

Försvarmaktens uppgift är att: försvara Sverige mot väpnat angrepp, hävda vår territoriella integritet, bidra till fred och säkerhet i omvärlden och stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.⁷

Även i Försvarmaktens militärstrategiska doktrin står det skrivet att en av Försvarmaktens uppgifter är att kunna stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred. Där hänvisas uppgiften till förordning (2000:555)⁸ som sedermera ordagrant är överförd till förordning (2007:1266) (se ovan).

På militärhögskolan och på den funktionsskola som författaren har genomfört sin utbildning, de senaste två och ett halvt åren, studeras Försvarmaktens uppgifter på olika sätt och i olika sammanhang. Alla uppgifter ingår utom den att Försvarmakten skall stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

1.2 Problemformulering, syfte och frågeställningar

Problemet som ställs i denna uppsats är huruvida den svenska regeringen har anpassat Försvarmaktens uppgift när det gäller att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred. Detta mot bakgrund av den omvandling som skett från sekelskiftet då det beslutades att Försvarmakten skulle gå från att vara ett invasionsförsvar till att bli ett insatsförsvar.

Eller är denna uppgift bara en kvarleva ifrån det som en gång var ett invasionsförsvar, med många förband, mycket materiell och en stor tillgång på personal i form av anställda och värnpliktiga?

---

⁶ Ds 1998:32, *Skyldigheter och befogenheter vid svåra påfrestningar på samhället i fred*. (Stockholm: 1998) s. 9.

⁷ <http://www.regeringen.se/sb/d/495/a/3174>, 2008-11-20, kl 15:57.

⁸ Försvarmakten (2002), *Militärstrategisk doktrin*, Stockholm: Försvarmakten. s.51.

Syftet med denna uppsats är att undersöka och jämföra om uppgiften att stärka det svenska samhället i fred har förändrats och anpassats av regeringen allt eftersom Försvarmakten har gått från att vara ett invasionsförsvaret till att bli ett insatsförsvaret. Syftet är däremot inte att göra någon jämförelse mellan invasionsförsvaret och insatsförsvaret.

För att söka ett svar på problemet och för att kunna uppfylla uppsatsens syfte så skall författaren försöka att svara på följande frågeställningar:

- Vilka likheter kan påvisas i Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred mellan invasionsförsvaret och insatsförsvaret?
- Vilka skillnader kan påvisas i Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred mellan invasionsförsvaret och insatsförsvaret?
- På vilket sätt har regeringen anpassat, utvecklat eller ändrat Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred mellan invasionsförsvaret och insatsförsvaret?

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen är i tid avgränsad till att behandla uppgiften utifrån sekelskiftet och framåt, då det år 1999 kom en proposition som heter: Det nya försvaret. Det är i denna proposition som omvandlingen från invasionsförsvaret till insatsförsvaret tar form. För att kunna svara på frågeställningarna och uppfylla uppsatsens syfte finns det inget behov av att gå längre tillbaka i tiden.

Författaren har även begränsat sig i rum genom att bara behandla krishantering ur ett nationellt perspektiv, kopplat till den uppgift som Försvarmakten har att kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred. Med ett nationellt perspektiv innefattas även de internationella katastrofer som direkt påverkar svenska medborgare och det svenska samhället till exempel tsunamin 2004. Anledningen till

---

att författaren har valt att inte se på andra internationella katastrofer är för att uppgiften är ställd på ett sådant sätt att den bara gäller det svenska samhället.

Eftersom uppsatsen undersöker hur denna uppgift har förändrats på en politisk nivå, mer i teorin än i praktiken, så har avgränsningar i källorna gjorts. För att svara på frågeställningarna och uppnå uppsatsens syfte har författaren använt sig av källor som speglar statens, riksdagens och regeringens vilja och ambition inom ämnet.

1.4 Disposition

Uppsatsen inleds i det första kapitlet med en bakgrundsbeskrivning samt en motivering för det valda ämnet. Därefter presenteras studiens problemformulering, syfte, frågeställningar och vald metod. Det diskuteras även kring använt material och de nödvändiga avgränsningarna. Kapitlet syftar till att beskriva ämnet som skall behandlas, uppsatsens huvudsakliga inriktning samt hur det har behandlats.

Andra kapitlet innehåller en faktapresentation. I denna del behandlas regeringens regleringsbrev till Försvarmakten, regeringens propositioner och departementsserier som berör det aktuella ämnet. De olika dokumenten undersöks och jämförs systematiskt. Framtaget underlag syftar till att ligga som grund för den slutgiltiga diskussionen.

I det tredje och sista kapitlet sammanfattas presenterad fakta, en diskussion genomförs där slutsatserna kring ämnet kopplat till problemformuleringen redovisas och frågeställningarna besvaras. Författaren ger även förslag till fortsatt forskning inom ämnet i detta kapitel.

1.5 Metod

För att svara på de frågeställningar som presenteras används en *komparativ metod* och en *kvalitativ textanalys*⁹ som metod i denna uppsats.

Den *kvalitativa* metoden innebär att man behandlar fakta i form av text, författaren skapar textmassa och beskriver verbalt vad texten berättar och hur den kan tolkas. Denna metod används tillsammans med olika textanalyser av redan skrivna texter eller av texter som man själv skapat utifrån t.ex. intervjuer.¹⁰

Textanalys är ett sätt för författaren att ta reda på hur någon har tänkt, hur något fungerar eller om författaren försöker att hitta en förklaring till något. Detta sker genom att olika texter läses och att det som står i texterna tolkas.¹¹

Med en *komparativ* metod menas att det genomförs en jämförelse. Syftet med jämförelsen är att författaren vill påvisa och förklara en viss företeelse eller förändring.¹²

För att svara på de två första frågeställningarna, vilka likheter och skillnader som kan påvisas i Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred i det utvalda materialet från år 1999 - 2008, används både den *komparativa metoden* och den *kvalitativa textanalysen*. De aktuella dokumenten som berör studiens frågeställningar presenteras och jämförs.

Vid jämförelsen arbetar författaren utifrån ett verktyg som möjliggör att dokumenten närmas och granskas på ett likartat sätt. Verktöget består av följande nyckelord: **uppgift, förmåga, krav på förmåga, styrande lagar och förordningar, organisation, resurser, beredskap, samt utveckling och samarbete.**

Nyckelorden är hämtade från propositionen 1999/2000:30 *Det nya försvaret*, samt regleringsbrev från år 1999 och år 2000, där omvandlingen från invasionsförsvar till insatsförsvar har sin brytpunkt.

---

⁹ Hallenberg, Jan, m.fl. (2008-09-04), *Om konsten att tänka, granska och skriva på ett vetenskapligt sätt – En introduktion i metodlära*, opublicerat häfte, Karlskrona: Sjöstridskolan. ss.12-17.

¹⁰ Ibid. ss.12-13.

¹¹ Ibid. ss.14-17.

¹² Ejvegård, Rolf (2003), *Vetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur, Tredje upplagan. ss.41-42.

Ovanstående leder även till ett svar på den tredje frågeställningen, nämligen frågan om på vilket sätt regeringen har anpassat, utvecklat eller ändrat Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred under perioden mellan år 1999 och år 2008.

1.6 Materialbeskrivning

Det material som författaren har valt att använda är regeringens propositioner, departementsserier och regeringens regleringsbrev till Försvarmakten.

Propositioner är förslag på förändringar inom ett valt område, till exempel en ny lag, som ges från regeringen till riksdagen.¹³ Regeringens propositioner som används i uppsatsen, är propositioner som berör det aktuella området. De berör krishantering i samhället eller Försvarmakten och dess uppgifter, förslag på ändringar eller förslag på olika riktlinjer som skall ske inom det aktuella området. Denna källa bedöms som stark och trovärdig, då det är en primärkälla som beskriver regeringens resonemang och vilja kring ett specifikt område.

Departementsserien är en utredning som gjorts inom ett specifikt område, av ett departement och i detta fall av försvarsdepartementet.¹⁴ Detta bedöms som en stark och trovärdig primärkälla som ligger till grund för de beslut och riktlinjer som regeringen och departementet väljer att ta.

Regeringens regleringsbrev anger målen för myndigheternas verksamhet, hur stora anslag myndigheterna får använda och vilken resultatinformation som de ska lämna till regeringen.¹⁵ Även detta bedöms vara en stark och trovärdig primärkälla, skapad av staten, riksdagen och regeringen.

Sammantaget bedöms dessa källor som starka och trovärdiga eftersom de består av primärkällor, som beskriver staten, riksdagen och regeringens officiella riktlinjer och synpunkter.

---

¹³ <http://regeringen.se/sb/d/2483/a/17363#17363>, 2009-02-02, kl 09:53.

¹⁴ <http://www.regeringen.se/sb/d/1522/a/13504>, 2008-11-14, kl 09:35.

¹⁵ <http://www.regeringen.se/sb/d/6621/a/62034#R>, 2008-11-25, kl 17:57.

Svagheten med gjorda avgränsningar och valda källor är att de bara beskriver det aktuella ämnet ur en politisk synvinkel. Risken är då att källorna beskriver ett politiskt idealförhållande som inte alltid stämmer överens med verkligheten i Försvarmakten.

Detta bör dock inte vara ett problem, eftersom uppsatsens syfte är att spegla just den politik som ligger till grund för uppgiften att Försvarmakten skall stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

2 FAKTAPRESENTATION

Under respektive rubrik följer en *kvalitativ textanalys* av de fakta som finns att hitta i de aktuella dokumenten och som behandlar Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

För att kunna påvisa både likheter och skillnader i uppgiften redovisas fakta från samtliga dokument, även de fakta som i många fall är liktydiga.

Efter presentationen av varje typ av dokument följer en analys och jämförelse, där det i metoden omnämnda verktyget med nyckelord används.

2.1 Regeringens regleringsbrev avseende Försvarmakten

2.1.1 Regleringsbrev för budgetår 1999 avseende Försvarmakten

I regleringsbrevet för år 1999 som är det sista regleringsbrevet som skrevs i det så kallade invasionsförsvaret står det att Försvarmakten kontinuerligt skall kunna stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred som en del av dess huvuduppgifter.¹⁶

Vidare står det under en rubrik som heter *krav på förmågor i olika avseenden* skrivet att Försvarmakten skall kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred m.m. att verksamheten skall bedrivas så att samhället kan stödjas vid svåra påfrestningar i fred och att resurser därvid kan ställas till förfogande. Vid sidan

---

¹⁶ Regleringsbrev för budgetår 1999 avseende Försvarmakten. s.8.

---

härom skall resurser kunna ställas till förfogande för insatser enligt räddningstjänstlagen (1986:1102).¹⁷

Försvarmakten skall även ha förmåga att lämna stöd enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) vid räddningstjänst och vid svåra påfrestningar på samhället i fred, detta som en del av Försvarmaktens grundberedskap.¹⁸

2.1.2 Regleringsbrev för budgetår 2000 avseende Försvarmakten

I regleringsbrevet för år 2000, som är det första regleringsbrevet som skrivs i det nya insatsförsvaret står det skrivet att Försvarmaktens resurser skall kunna användas för att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred, som en del av Försvarmaktens huvuduppgifter.¹⁹

Det står även skrivet att uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred inte skall vara dimensionerande. Uppgiften skall däremot beaktas vid den närmare utformningen av de olika försvarsresurserna. Förberedelser i övrigt som underlättar ett snabbt och smidigt resursutnyttjande skall vara vidtagna.²⁰

I detta regleringsbrev under rubriken *beredskap*, har regeringen skrivit in en egen underrubrik som heter *beredskap för stöd till samhället*. Följande beredskap skall hållas av Försvarmakten, enligt detta regleringsbrev.

Försvarmakten skall ha förmåga att lämna stöd enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) vid räddningstjänst och i övrigt med sina resurser kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

Försvarmakten skall beakta uppgiften att stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred vid den närmare utformningen av försvarsresurserna. Myndigheten skall även vidta förberedelser som underlättar ett snabbt och smidigt resursutnyttjande.

Försvarmakten skall fortsätta att utveckla sin förmåga att kunna lämna stöd till samhället inom skilda områden i enlighet med räddningstjänstlagen

---

¹⁷ Regleringsbrev för budgetår 1999 avseende Försvarmakten. s.9.

¹⁸ Ibid. s.21.

¹⁹ Regleringsbrev för budgetår 2000 avseende Försvarmakten. s.5.

(1986:1102) och förordningen (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet.

Särskild vikt skall därvid läggas vid stöd till räddningstjänsten, polisen och sjukvården. Arbetet skall bedrivas i nära samverkan med berörda myndigheter.

Försvarmaktens helikoptrar skall upprätthålla beredskap för flyg- och sjöräddning samt regionala och centrala behov enligt särskilda överenskommelser med civila myndigheter.²¹

Vidare står det även skrivet att Försvarmakten skall, vid sidan om skyldigheten att medverka i räddningstjänst enligt räddningstjänstlagen (1986:1102), i första hand genom grundorganisationens resurser stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred och därvid ställa resurser till förfogande. Av förordningen (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet framgår att Försvarmakten får ta ut avgifter för sådan medverkan.²²

2.1.3 Regleringsbrev för budgetår 2001 avseende Försvarmakten

I regleringsbrevet för år 2001 styrs Försvarmaktens verksamhet av *förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarmakten*.²³ I denna förordning finns uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.²⁴

Vidare står det skrivet att det militära försvaret skall kunna användas för att lösa denna uppgift och detta skall vara ett av dess huvudändamål.²⁵

I avseende att kunna lösa denna uppgift skall Försvarmakten ha förmåga att samverka med civila myndigheter och ha förmåga att ställa resurser till förfogande.²⁶

Det skrivs även här att kraven på förmåga att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred, inte skall utgöra en utgångspunkt för Försvarmaktens

---

²⁰ Regleringsbrev för budgetår 2000 avseende Försvarmakten. s.6.

²¹ Ibid. ss.14-15.

²² Ibid. s.19.

²³ Regleringsbrev för budgetår 2001 avseende Försvarmakten. s.5.

²⁴ Förordning (2000:555) med instruktion för Försvarmakten §2.

²⁵ Regleringsbrev för budgetår 2001 avseende Försvarmakten. s.6.

²⁶ Ibid. s.7.

---

utformning och omfattning. Dock skall den beaktas i den operativa och territoriella planeringen och vid planering av övningsverksamhet samt när det gäller tillgänglighet till vissa materielslag och förnödenheter med mera.²⁷

Vidare styr regeringen upp den beredskap som skall finnas för lösandet av uppgiften, se regleringsbrevet från år 2000. Försvarsmakten skall ha förmåga att bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred och därvid kunna samverka med civila myndigheter och ställa resurser till förfogande.²⁸

Försvarsmakten skall beakta uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred vid den närmare utformningen av försvarsresurserna. Vid militärt och ekonomiskt likvärdiga alternativ skall den lösning väljas där Försvarsmakten bäst kan stödja samhället vid räddningstjänst, vid svåra påfrestningar på samhället i fred och vid andra former av stöd till myndigheter. Myndigheten skall även vidta förberedelser som underlättar ett snabbt och smidigt resursutnyttjande.²⁹

Försvarsmakten skall även fördjupa sin planering för militära stödinsatser vid de sju exempel på områden där det enligt statsmakterna är särskilt viktigt att det finns en tillräcklig beredskap mot svåra påfrestningar på samhället i fred.³⁰

De berörda områdena är som följer:

- Nedfall av radioaktiva ämnen
- Svåra störningar i viktiga infrastruktursystem
  - Elförsörjning
  - Telekommunikationer
  - Hälso- och sjukvårdens el- och vattenförsörjning
  - Radio och TV
  - Försörjning med vatten
- Översvämningar och dammbrott

---

²⁷ Regleringsbrev för budgetår 2001 avseende Försvarsmakten. s.7.

²⁸ Ibid. s.18.

²⁹ Ibid. s.18.

³⁰ Ibid. s.18.

-
- Massflykt av asyl- och hjälpsökande till Sverige
  - Allvarlig smitta
  - Terrorism
  - Kemikalieolyckor och utsläpp av farliga ämnen till sjöss med mera.³¹

Försvarsmakten skall även fortsätta att utveckla sin förmåga att samverka med civila myndigheter, för att kunna lämna stöd till samhället i enlighet med räddningstjänstlagen (1986:1102) samt (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet. Detta arbete skall ske i samverkan med de berörda myndigheterna.³²

Vidare står det skrivet att Försvarsmakten i budgetunderlaget för 2002 skall lämna en samlad redovisning av frågor om stöd vid svåra påfrestningar på samhället i fred enligt följande lägesredovisning avseende genomfört och pågående arbete, myndighetens inriktning för det fortsatta arbetet och identifiering av problemområden med myndighetens förslag till lösningar. Försvarsmakten skall i nödvändig utsträckning samverka med berörda myndigheter. Försvarsmakten skall också beakta Sårbarhetsutredningens (Fö 1999:04) arbete.³³

2.1.4 Regleringsbrev för budgetår 2002 avseende Försvarsmakten

I regleringsbrevet för år 2002 styrs Försvarsmaktens verksamhet av *förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten*.³⁴ I denna förordning finns uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.³⁵

I avseende att kunna lösa denna uppgift skall Försvarsmakten ha förmåga att samverka med civila myndigheter och ha förmåga att ställa resurser till förfogande.³⁶

---

³¹ Regeringens skrivelse 1998/99:33, *Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred*, (Stockholm: 1998). s.4.

³² Regleringsbrev för budgetår 2001 avseende Försvarsmakten. s.18.

³³ Ibid. s.40.

³⁴ Regleringsbrev för budgetår 2002 avseende Försvarsmakten. s.5.

³⁵ Förordning (2000:555) med instruktion för Försvarsmakten §2.

³⁶ Regleringsbrev för budgetår 2002 avseende Försvarsmakten. s.8.

Det skrivs även att kraven på förmåga att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred inte skall utgöra en utgångspunkt för Försvarmaktens utformning och omfattning, men skall beaktas i den operativa och territoriella planeringen, vid planering av övningsverksamhet samt när det gäller tillgänglighet till vissa materielslag och förnödenheter med mera.³⁷

Den beredskap som enligt detta regleringsbrev skall gälla är att Försvarmakten tillsammans med berörda myndigheter skall fortsätta planeringen för militära stödsatser inom de sju områdena som beskrivs i regleringsbrevet från år 2001.

Vidare skall Försvarmakten fortsätta att utveckla sin förmåga att samverka med civila myndigheter och att kunna lämna stöd till samhället inom skilda områden i enlighet med räddningstjänstlagen (1986:1102) och förordningen (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet. Särskild vikt skall läggas vid stöd till räddningstjänsten, sjukvården och polisen. Arbetet skall bedrivas tillsammans med berörda myndigheter.³⁸

Verksamhetsgrenen stöd till samhället innebär att Försvarmakten skall, vid sidan om skyldigheten att medverka i räddningstjänst enligt räddningstjänstlagen (1986:1102), i första hand med grundorganisationens resurser stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred och därvid kunna ställa resurser till förfogande. Av förordningen (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet framgår att Försvarmakten skall ta ut avgifter för medverkan som utförs med stöd av förordningen.³⁹

2.1.5 Regleringsbrev för budgetår 2003 avseende Försvarmakten

I regleringsbrevet för år 2003 styrs Försvarmaktens verksamhet av *förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarmakten*.⁴⁰ I denna förordning finns uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.⁴¹

---

³⁷ Regleringsbrev för budgetår 2002 avseende Försvarmakten. s.8.

³⁸ Ibid. s.22.

³⁹ Ibid. ss.22-23.

⁴⁰ Regleringsbrev för budgetår 2003 avseende Försvarmakten. s.2.

⁴¹ Förordning (2000:555) med instruktion för Försvarmakten §2.

Vidare skall Försvarsmakten alltid ha förmågan att samverka med civila myndigheter och ha förmåga att ställa resurser till förfogande, när det gäller uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.⁴²

Kravet på förmågan att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred skall inte utgöra en utgångspunkt för Försvarsmaktens utformning och omfattning men skall beaktas i den operativa och territoriella planeringen, vid planering av övningsverksamhet samt när det gäller tillgänglighet till vissa resurser, såsom materialslag och förnödenheter.⁴³

Vad gäller Försvarsmaktens stöd till samhället så skall Försvarsmakten vid sidan om skyldigheten att medverka i räddningstjänst enligt räddningstjänstlagen (1986:1102), i första hand med grundorganisationens resurser kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred och därvid kunna ställa resurser till förfogande.⁴⁴

Försvarsmakten skall tillsammans med ansvariga myndigheter fortsätta med planeringen för militära stödinsatser inom vissa särskilda områden.⁴⁵

Försvarsmakten skall fortsätta att utveckla sin förmåga att samverka med civila myndigheter och att kunna lämna stöd till samhället inom särskilda områden i enlighet med räddningstjänstlagen (1986:1102) och förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. Särskild tyngd skall läggas vid stöd till räddningstjänsten, sjukvården och polisen. Detta arbete skall ske i samarbete med de berörda myndigheterna.⁴⁶

---

⁴² Regleringsbrev för budgetår 2003 avseende Försvarsmakten. s.5.

⁴³ Ibid. s.6.

⁴⁴ Ibid. s.21.

⁴⁵ Ibid. s.21.

⁴⁶ Ibid. s.21.

2.1.6 Regleringsbrev för budgetår 2004 avseende Försvarmakten

I regleringsbrevet för år 2004 styrs Försvarmaktens verksamhet av *förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarmakten*.⁴⁷ I denna förordning finns uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.⁴⁸

Vidare skall Försvarmakten alltid ha förmågan att samverka med civila myndigheter och ha förmåga att ställa resurser till förfogande, när det gäller uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.⁴⁹

Kravet på förmågan att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred skall inte utgöra en utgångspunkt för Försvarmaktens utformning och omfattning men skall beaktas i den operativa och territoriella planeringen, vid planering av övningsverksamhet samt när det gäller tillgänglighet till vissa resurser, såsom materialslag och förnödenheter.⁵⁰

Vad gäller Försvarmaktens stöd till samhället skall Försvarmakten vid sidan om skyldigheten att medverka i räddningstjänst enligt lagen om skydd mot olyckor (2003:778), i första hand med grundorganisationens resurser kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred och därvid kunna ställa resurser till förfogande.⁵¹

Försvarmakten skall tillsammans med ansvariga myndigheter fortsätta planering för militära stödinsatser om det uppstår en svår påfrestning på samhället inom särskilda områden.⁵²

Försvarmakten skall fortsätta att utveckla sin förmåga att samverka med civila myndigheter och att kunna lämna stöd till samhället inom särskilda områden i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor och förordningen (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil

---

⁴⁷ Regleringsbrev för budgetår 2004 avseende Försvarmakten. s.1.

⁴⁸ Förordning (2000:555) med instruktion för Försvarmakten §2.

⁴⁹ Regleringsbrev för budgetår 2004 avseende Försvarmakten. s.5.

⁵⁰ Ibid. s.5.

⁵¹ Ibid, s.21.

⁵² Ibid, s.21.

---

verksamhet. Särskild vikt skall läggas vid stöd till räddningstjänst, sjukvård och polis. Detta arbete skall ske i samarbete med berörda myndigheter.⁵³

2.1.7 Regleringsbrev för budgetår 2005 och 2006 avseende Försvarmakten

I regleringsbreven från år 2005 och år 2006 styrs Försvarmaktens verksamhet av *förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarmakten*. I denna förordning finns uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.⁵⁴

Dessa båda behandlas under samma rubrik då deras innehåll, kopplat till uppsatsämnet är identiskt.

När det gäller stöd till samhället skall Försvarmakten vid sidan om skyldigheten att medverka i räddningstjänst enligt lagen om skydd mot olyckor (2003:778), i första hand med grundorganisationens resurser kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred och därvid kunna ställa resurser till förfogande.⁵⁵

Försvarmakten skall tillsammans med ansvariga myndigheter fortsätta att planera för militära stödsatser vid särskilda händelser som kan bli en svår påfrestning på samhället i fred.⁵⁶

Vidare skall Försvarmakten fortsätta att utveckla sin förmåga att samverka med civila myndigheter och att kunna lämna stöd till samhället inom skilda områden i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor och förordningen (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet. Detta arbete skall bedrivas tillsammans med de berörda myndigheterna.⁵⁷

---

⁵³Regleringsbrev för budgetår 2004 avseende Försvarmakten. s.21.

⁵⁴Förordning (2000:555) med instruktion för Försvarmakten §2.

⁵⁵Regleringsbrev för budgetår 2005 avseende Försvarmakten, s.24. Regleringsbrev för budgetår 2006 avseende Försvarmakten, s.26.

⁵⁶Ibid. s.24./ s.26.

⁵⁷Ibid. s.24./ s.26.

2.1.8 Regleringsbrev för budgetår 2007 avseende Försvarmakten

I regleringsbrevet från år 2007 styrs Försvarmaktens verksamhet av *förordningen (2000:555) med instruktion för Försvarmakten*. I denna förordning finns uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.⁵⁸

I regleringsbrevet för år 2007 presenteras politikområdet skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar. Målet för detta område är att minska risken för och konsekvenserna av olyckor och svåra påfrestningar på samhället i fred och minska lidande och skadeverkningar av olyckor och katastrofer i andra länder.⁵⁹

Vidare under detta område ligger verksamhetsområdet svåra påfrestningar. Målet här är att minska risken för och konsekvenserna av svåra påfrestningar på samhället i fred. Om en sådan påfrestning skulle inträffa skall kvinnors, mäns och barns liv, personliga säkerhet och hälsa tryggas samt skador på egendom eller i miljö hindras eller begränsas.⁶⁰

Sedan följer verksamhetsgrenen stöd till samhället. Målet här är att Försvarmakten i första hand med grundorganisationens befintliga resurser stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred genom att stödja andra myndigheter och ställa resurser till förfogande vid behov.⁶¹

2.1.9 Regleringsbrev för budgetår 2008 avseende Försvarmakten

I regleringsbrevet från år 2008 styrs Försvarmaktens verksamhet av *förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten*. I denna förordning finns uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.⁶²

I regleringsbrevet för år 2008 presenteras det att politikområdet samhällets krisberedskap har som mål att minska risken för och konsekvenserna av allvarliga störningar, kriser samt olyckor. Skulle en sådan händelse inträffa ska kvinnors, mäns

---

⁵⁸ Förordning (2000:555) med instruktion för Försvarmakten §2.

⁵⁹ Regleringsbrev för budgetår 2007 avseende Försvarmakten. s.15.

⁶⁰ Ibid. s.15.

⁶¹ Ibid. s.15.

⁶² Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten §2.

---

och barns liv, personliga säkerhet och hälsa tryggas samt skador på egendom eller i miljö hindras eller begränsas. Målet är dessutom att medverka till att minska lidande och skadeverkningar av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder.⁶³

Målet för den operativa förmågan inom detta område är att aktörer med operativt ansvar vid en kris eller olycka ska ha en god förmåga att snarast påbörja åtgärder för att hantera, eller medverka i hanteringen av, allvarliga störningar och kriser och att genomföra de åtgärder som krävs för att avhjälpa och lindra effekterna av det inträffade. Förmåga ska också finnas att kunna samarbeta med och ge stöd till operativa aktörer och andra länder.⁶⁴

Inom verksamhetsgrenen stöd till samhället är målet att Försvarmakten med tillgängliga resurser skall stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred genom att stödja andra myndigheter och vid behov ställa resurser till förfogande.⁶⁵

2.2 Analys och jämförelse av regleringsbrev

Genomgående för alla de behandlade regleringsbrev är att *uppgiften* att Försvarmakten skall stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred mer eller mindre berörs på något vis. I regleringsbrev från år 1999 och år 2000 har regeringen skrivit ut denna uppgift i regleringsbrevet, däremot i regleringsbrev från år 2001 – 2004 har regeringen hänvisat verksamhetsstyrningen till förordning (2000:555) med instruktion för Försvarmakten, där uppgiften finns med. Regeringen har därefter inte valt att presentera någon verksamhetsstyrning i regleringsbrev år 2005 – 2008, de presenterar inte heller uppgiften i regleringsbrev, inte heller hänvisar de till någon förordning.

Faktum är att det fortfarande finns en förordning (2000:555), där denna uppgift finns med och denna förordning gäller fortfarande. Förordning (2000:555) med instruktion för Försvarmakten upphörde att gälla när förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten började gälla 2008-01-01.

---

⁶³ Regleringsbrev för budgetår 2008 avseende Försvarmakten. s.18.

⁶⁴ Ibid. s.18.

⁶⁵ Ibid. s.18.

Även i denna förordning återfinns den ställda uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Det finns dock en skillnad som kan påvisas i förordningarna, nämligen att det i förordning (1994:642) står stödja istället för stärka, som det gör i de andra två förordningarna.

Förmågan som Försvarmakten skall ha kopplat till denna uppgift är inte preciserad i regleringsbrevet från år 1999, bara att Försvarmakten skall kunna stödja det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred samt ha förmågan att lämna stöd enligt räddningstjänstlagen (1986:1102). I regleringsbrevet från år 2000 är det inte heller mer preciserat än att Försvarmakten skall kunna användas för att stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred. I regleringsbrevet från år 2001 skriver regeringen att Försvarmakten skall ha förmågan att samverka med civila myndigheter och ha förmågan att kunna ställa resurser till förfogande. Samma text återkommer med inga eller små och obetydliga förändringar även i regleringsbrevet från år 2002 till och med det från år 2004.

I regleringsbrevet från år 2005 och år 2006 står det inte i klartext om förmågan, men om texten analyseras så finns den med. Det står skrivet att Försvarmakten skall kunna ställa sina resurser till förfogande och samarbeta med civila myndigheter inom området. I regleringsbrevet från år 2007 och år 2008 skriver regeringen inte heller om förmågan kopplat till uppgiften, utan här beskriver de mål för ett verksamhetsområde. Målet är att Försvarmakten med befintliga resurser skall kunna stärka samhället vid svåra påfrestningar genom att stödja andra myndigheter och ställa resurser till förfogande vid behov. Vidare i regleringsbrevet från år 2008 skriver regeringen att en förmåga att kunna samarbeta med och ge stöd till operativa aktörer och andra länder skall finnas.

I regleringsbrevet från år 1999 ställer regeringen följande **krav på förmågan**, här skall Försvarmakten bedriva sin verksamhet så att samhället kan stödjas vid svåra påfrestningar i fred och att resurser därvid kan ställas till förfogande. Kravet som ställs i regleringsbrevet från år 2000 är att uppgiften inte skall vara dimensionerande för Försvarmakten, men att den skall beaktas vid närmare utveckling av

---

försvarsresurserna, samt att förberedelser som underlättar ett snabbt och smidigt resursutnyttjande skall vara vidtagna. Vidare i regleringsbrev från år 2001 till år 2004 står det att kraven på förmågan inte skall vara utgångspunkt för Försvarmaktens utformning och omfattning, men skall beaktas i den operationella och territoriella planeringen, vid planering av övningsverksamhet samt när det gäller tillgängligheten till vissa materialslag och förnödenheter. I regleringsbrev från år 2005 till år 2008 står inget skrivet om något krav på förmågan. Men vid en analys av texten kan det tolkas att följande krav på förmågan finns i regleringsbrev från år 2005 till år 2007. Regeringen skriver här att uppgiften i första hand skall lösas med grundorganisationens befintligas resurser.

Försvarmakten styrs av förordningen med instruktion för Försvarmakten, men i regleringsbrev nämner regeringen även andra *styrande lagar och förordningar*, som påverkar lösandet av uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred. Regleringsbrevet från år 1999 styrs av förordning (1994:642) med instruktion för Försvarmakten, i denna förordning finns uppgiften att stödja det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred ställd⁶⁶. I regleringsbrevet skriver regeringen även att Försvarmakten skall kunna ställa vissa resurser till förfogande för insatser enligt räddningstjänstlagen (1986:1102), detta skall vara en del av grundberedskapen.

Efter förordning (1994:642) tar förordning (2000:555) vid, det gör den 2000-06-05. Detta betyder att regleringsbrevet från år 2000 styrs av förordning (1994:642), medan det från år 2001 och fram till år 2007 styrs av förordning (2000:555). Därefter tar förordning (2007:1266) vid 2007-12-06 och styr regleringsbrevet från år 2008.

I regleringsbrev från år 2000 till år 2002 styrs Försvarmakten av räddningstjänstlagen (1986:1102) och av förordning (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet. I regleringsbrevet från år 2003 styrs de också av räddningstjänstlagen (1986:1102), men här har förordningen (1986:1111) byts ut mot förordning (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet.

---

⁶⁶ Förordning 1994:642 med instruktion för Försvarmakten §2.

Vidare i regleringsbrevet från år 2004 har räddningstjänstlagen försvunnit och ersatts med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Förordningen (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet finns kvar och en ny förordning har tillkommit. Den tillkomna förordningen heter (2003:789) om skydd mot olyckor. Dessa lagar och förordningar omnämns även i regleringsbreven från år 2005 och år 2006, men inte i de från år 2007 och år 2008. Här omnämns inga lagar och förordningar, men då de inte har upphört så styr de fortsatt Försvarmakten.

Vilken del av **organisationen** i Försvarmakten som skall lösa uppgiften finns inte med i regleringsbrevet från år 1999, här måste antas att det är hela Försvarmakten som skall användas. Däremot i regleringsbrevet från år 2000 skriver regeringen att det i första hand är med grundorganisationen som uppgiften skall lösas. I regleringsbrevet från år 2001 finns inte heller omnämnt vilken organisation som skall lösa uppgiften. Medan regeringen sedan i regleringsbreven från år 2002 till år 2007 återigen skriver att det främst är med Försvarmaktens grundorganisation som uppgiften skall lösas. Vidare i regleringsbrevet från år 2008 finns det återigen inte med vilken del av Försvarmakten som skall lösa uppgiften.

I samtliga berörda regleringsbrev skriver regeringen att Försvarmaktens **resurser** på olika sätt skall kunna ställas till förfogande för att lösa uppgiften och i vissa preciserar regeringen även att det är grundorganisationens resurser som skall användas. I regleringsbreven från år 2000 och det från år 2001 skriver regeringen att uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred skall tas i beaktande vid en närmare utformning av försvarsresurserna. I regleringsbreven från år 2001 till år 2004 står det skrivet att det skall finnas en viss tillgänglighet på vissa materialslag samt förnödenheter, detta kopplat till uppgiften. Inget nämns om detta i regleringsbreven från år 2005 till år 2008. Här är det inte preciserat vilka av Försvarmaktens resurser som skall användas.

I regleringsbrevet från år 1999 skriver regeringen att lösandet av uppgiften, förmågan kopplat till den och kraven på förmågan är en del av **grundberedskapen**. I regleringsbrevet från år 2000 och år 2001 står det lite mer utförligt vad denna beredskap skall innebära, även här är beredskapen kopplat till den förmåga och kravet på förmågan som skall finnas för uppgiftens lösande.

I regleringsbrevet från år 2001 tar regeringen även upp sju områden där det enligt den är särskilt viktigt att en tillräcklig beredskap finns mot svåra påfrestningar på samhället i fred.⁶⁷ Samma beredskap presenteras på ett liknande sätt i regleringsbrevet från år 2002. Vidare i regleringsbreven från år 2003 till år 2008 omnämns inte vilken typ av beredskap som skall hållas.

I regleringsbrevet från år 2001 börjar regeringen att skriva om en önskad *utveckling*, nämligen att utveckla sin förmåga att *samverka* med civila myndigheter och att kunna lämna stöd till samhället inom särskilda områden i enlighet med de gällande lagar och förordningar som finns. Särskild vikt skall läggas vid stöd till räddningstjänst, sjukvård och polis. Detta arbete skall ske i samarbete med berörda myndigheter. Samma text med små eller inga ändringar återfinns även i regleringsbreven från år 2002 till år 2006. I regleringsbreven från år 1999, 2000, 2007 och år 2008 skriver regeringen inget om någon utveckling.

I regleringsbrevet från år 2001 skriver regeringen att Försvarsmakten även skall fördjupa sin planering för stödinsatser inom de sju speciella områdena som tidigare nämnts.

2.3 Regeringens propositioner

2.3.1 Proposition 1999/2000:30 – Det nya försvaret

I proposition 1999/2000:30 föreslår regeringen följande, när det gäller det militära försvarets uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred m.m.:

Beträffande uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred skall Försvarsmakten ha förmåga att samverka med civila myndigheter och ha förmåga att ställa resurser till förfogande.

Försvarsmakten skall vidare ha förmågan att ställa resurser till förfogande vid räddningstjänst och därutöver kunna lämna stöd till andra myndigheter.

---

⁶⁷ Se de sju områdena presenterade på sidan 11-12.

Kraven på förmågan att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred skall inte utgöra en utgångspunkt för Försvarsmaktens utformning och omfattning men skall beaktas i den operativa och territoriella planeringen, vid planering av övningsverksamhet samt när det gäller tillgänglighet till vissa materielslag och förnödenheter m.m.⁶⁸

Skälen som regeringen har som grund för detta förslag är att Försvarsmaktens resurser skall kunna användas för att stärka samhället, ett effektivt nyttjande av dessa resurser tillsammans med annan myndighet är viktig för att få en maximal effekt av resurserna.⁶⁹

Regeringen har även identifierat att om Försvarsmakten skall kunna lämna ett effektivt stöd så måste de också ha förmågan att samverka med andra berörda myndigheter, t.ex. Räddningstjänsten, därför är det viktigt att Försvarsmakten i sin planering av övningsverksamhet planerar in samövningar med andra myndigheter.⁷⁰

Regeringen erinrar även om att möjligheterna till att sambruka militära och civila statliga resurser bör tas tillvara. Försvarsmaktens resurser och personal skall vara en möjlig tillgång för andra myndigheter, men först när annan myndighets egna resurser inte räcker till. Regeringen anser att detta sambruk mellan statliga myndigheter som förespråkas bör bygga på en gemensam planering och överenskommelse mellan de berörda myndigheterna. Men Försvarsmaktens stöd skall inte innebära att andra myndigheter underlåter att anskaffa den nödvändiga materielen som krävs för att myndigheten skall kunna genomföra sina ordinarie uppgifter.⁷¹

2.3.2 Proposition 2001/02:10 – Fortsatt förnyelse av totalförsvaret

I proposition 2001/02:10 skriver regeringen följande om Försvarets förmåga att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Planering mot svåra påfrestningar i fred skall göras inom ramen för de berörda departements och myndigheters reguljära planering. Försvarsmaktens stora resurser

---

⁶⁸ Regeringens proposition 1999/2000:30. s.48.

⁶⁹ Ibid. s.48.

⁷⁰ Ibid. s.48.

⁷¹ Ibid. ss.48-49.

---

skall kunna användas för att stödja samhället vid svåra påfrestningar, enligt 1996 års totalförsvarsbeslut. Regeringen skriver även att sådana resurser har haft stor betydelse vid de svåra situationer som inträffat under de senaste åren. Regeringen är även angelägen om att totalförsvarets resurser skall kunna användas vid olika kriser i större utsträckning. Försvarmaktens resurser bör utformas med hänsyn till den operativa förmåga och militära kompetens som regeringen fastställt.⁷²

Under rubriken *Försvarmaktens operativa förmåga* i propositionen behandlas ämnet på följande sätt:

Beträffande uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred skall Försvarmakten ha förmåga att samverka med civila myndigheter och ha förmåga att ställa resurser till förfogande.

Kraven på förmågan att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred skall inte utgöra en utgångspunkt för Försvarmaktens utformning och omfattning men skall beaktas i den operativa och territoriella planering, vid planering av övningsverksamhet samt när det gäller tillgänglighet till vissa materialslag och förnödenheter.⁷³

Denna text återfinns och är tidigare presenterad utan någon större utveckling i regleringsbrevet för år 2001.

2.3.3 Proposition 2004/05:5 – Vårt framtida försvar

I proposition 2004/05:05 omnämns inte Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred i samband med den beskrivning som finns för hur Försvarmakten fortsatt skall utvecklas under perioden åren 2005 – 2007. Däremot omnämns den fortsatta utvecklingen av den samlade krisberedskapen. Författaren väljer att presentera dessa fakta då uppsatsämnet är en del av den samlade krisberedskapen.

I propositionen står det skrivet att den civila verksamheten inom totalförsvaret utgör en del av samhällets samlade krishanteringsförmåga. När hot och risker mot

---

⁷² Regeringens proposition 2001/02:10, *Fortsatt förnyelse av totalförsvaret*. (Stockholm: 2001). s.116.

⁷³ *Ibid.* s.132.

---

samhället i fred inte är förknippade med militära väpnade angrepp utan istället om andra hot och risker så medför detta att behoven av åtgärder förändras. Regeringen presenterar i denna proposition delar av de konsekvenser som detta innebär för det civila försvaret. Vidare tänker regeringen återkomma med vilka åtgärder detta skulle innebära i en framtida proposition.⁷⁴

Vidare beskrivs att krishanteringsförmågan i samhället skapas med utgångspunkt i de åtgärder som vidtas i den normala fredsverksamheten. Kompletterande åtgärder vidtas därutöver för beredskap mot svåra påfrestningar på samhället i fred samt för att kunna motstå krig.

Strukturen för krishantering, med ansvarsprincipen som grund, bygger på ett tydligt myndighets- och områdesansvar. En ny planeringsstruktur för detta presenterades år 2002. Här ersattes en tidigare funktionsindelning med olika samverkansområden. I dessa samverkansområden planeras och samordnas verksamheter som anses särskilt viktiga för samhällets förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället ifred.⁷⁵

Den övervägande delen av samhällets samlade säkerhet och beredskap skapas inom ramen för det löpande arbete som utförs av myndigheter, kommuner, landsting, företag och olika organisationer i deras vardagliga gärning. Den robusthet och förmåga att agera om något händer som på detta sätt byggs in i samhället utgör grunden för samhällets samlade säkerhet.⁷⁶

Enligt regeringen är det nödvändigt att eftersträva en generell förmåga att förebygga och hantera händelser som kan leda till svåra påfrestningar på samhället i fred. Nya hot och nya risker kräver förändrad verksamhet. När hotbilden allt mer förskjuts från väpnat militärt hot mot andra fredstida hot i samhället bedömer regeringen att de åtgärder som är nödvändiga att genomföra för att kunna hantera en svår påfrestning på samhället i fred nu bör ställas i fokus. För att kunna skapa tillräcklig förmåga krävs ett långsiktigt arbete hos myndigheter, landsting, kommuner, organisationer

---

⁷⁴ Regeringens proposition 2004/05:5, *Vårt framtida försvar – försvarspolitisk inriktning 2005 – 2007*. (Stockholm: 2004). s.208.

⁷⁵ Ibid. s.208.

⁷⁶ Ibid. s.209.

---

och näringsliv där de åtgärder som ger högst effekt för samhällets krishanteringsförmåga vid en svår påfrestning på samhället i fred kan prioriteras.⁷⁷

2.4 Analys och jämförelse av propositionerna

Försvarsmaktens *uppgift* att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred behandlas på ett liknande sätt i propositionerna 1999/2000:30 och 2001/02:10, men inte i proposition 2004/05:5. I den propositionen talar regeringen istället om den samlade krisberedskapen.

Förmågan som kopplas till uppgiften i proposition 1999/200:30 är att Försvarsmakten skall ha förmågan att samverka med civila myndigheter och ha förmågan att ställa resurser till förfogande. De skall även ha förmågan att ställa resurser till förfogande vid räddningstjänst och lämna stöd till andra myndigheter. I proposition 2001/02:10 skriver regeringen, precis som i 1999/2000:30, att Försvarsmakten skall ha förmågan att samverka med civila myndigheter och ha förmågan att ställa resurser till förfogande. I proposition 2004/05:5 skriver regeringen på ett annorlunda sätt än i de två andra propositionerna. De uttrycker att det behövs en generell förmåga att förebygga och hantera händelser som kan leda till svåra påfrestningar. Här inkluderar regeringen även andra myndigheter och samhället i stort och inte enbart Försvarsmakten.

I proposition 1999/2000:30 och proposition 2001/02:10 skriver regeringen att *kravet på förmågan* att stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred inte skall utgöra en utgångspunkt för Försvarsmaktens utformning och omfattning men att den skall beaktas vid den operativa och territoriella planeringen, vid planering av övningsverksamhet samt när det gäller tillgänglighet på vissa materialslag och förnödenheter. I proposition 2004/05:5 står det inte i texten vilka krav på förmågan som finns, men genom en analys av texten så är det klart att ett stort krav på samarbete mellan myndigheter är avgörande.

I propositionerna står det inget skrivet om de *styrande lagar och förordningar* som gäller för Försvarsmakten och som styr över hur den kan användas.

---

⁷⁷ Regeringens proposition 2004/05:5. s.210.

Organisatoriskt är det Försvarsmakten som organisation som skall skapa förmågan i proposition 1999/2000:30 och proposition 2001/02:10, medan Försvarsmakten i proposition 2004/05:5 mer skall vara en del av organisationen den samlade krishanteringen och tillsammans med flera aktörer skall skapa den önskade förmågan.

I proposition 1999/2000:30 skriver regeringen om behovet och vikten av att Försvarsmaktens **resurser** skall kunna användas i civila sammanhang för att stärka samhället och att ett effektivt nyttjande av dessa resurser tillsammans med annan myndighet är viktig för att få en maximal effekt av resurserna. Regeringen skriver även att Försvarsmaktens resurser först skall komma att användas då annan myndighets egna resurser inte räcker till. Försvarsmaktens stöd får inte innebära att annan myndighet underlåter att skaffa materiel som krävs för att lösa sin uppgift.

Även i proposition 2001/02:10 påpekar regeringen vikten av att utnyttja Försvarsmaktens resurser vid svåra påfrestningar, här hänvisas användandet av resurserna till totalförsvarsbeslutet år 1996. Regeringen skriver här att Försvarsmaktens resurser bör utformas med hänsyn till den operativa förmåga och militära kompetens som regeringen fastställt. I proposition 2004/05:5 nämns inget om Försvarsmaktens resurser.

Regeringen skriver inget om någon **beredskap** i propositionerna 1999/2000:30 och 2001/02:10 kopplat till uppgiften att stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred. Däremot skriver de i proposition 2004/05:5 att den övervägande delen av samhällets samlade säkerhet skall skapas inom ramen för det löpande arbetet som utförs av myndigheter, kommuner, landsting, företag och olika organisationer i deras vardagliga gärning och att en beredskap för detta på så vis skapas.

I propositionerna 1999/2000:30 och 2001/02:10 skrivs det inget om någon **utveckling** samt i proposition 2001/02:10 trycker regeringen inte lika mycket på ett samarbete eller vikten av det som i proposition 1999/2000:30. Istället skall planering för svåra påfrestningar ske inom ramen för departement och myndigheters reguljära planering.

I proposition 2004/05:5 skriver regeringen att det finns olika samverkansområden. I dessa skall planering och samordning av verksamheter, som anses särskilt viktiga för samhällets förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, ske. Nya hot och risker kräver förändrad verksamhet, hävdar regeringen. Hotbilden förskjuts från väpnat militärt hot mot andra fredstida hot i samhället. Detta medför att regeringen anser att de åtgärder som är nödvändiga för att kunna hantera en svår påfrestning på samhället bör ställas i fokus och utvecklas.

2.5 Departementsserier

2.5.1 Ds 2004:30 – Försvar för en ny tid

I departementsserie 2004:30 finns en punkt som heter *utgångspunkten för fortsatt utveckling av samhällets krisberedskap*.

Under denna rubrik skriver försvarsdepartementet att med bakgrund av den säkerhetspolitiska utvecklingen anser Försvarsberedningen att Sverige måste fortsätta utvecklingen av samhällets krisberedskap. De identifierar även ett behov av att utöka detta begrepp, då samhället har blivit mer öppet utåt.⁷⁸

Försvarsberedningen skriver även att kraven på förmågan att kunna hantera svåra påfrestningar på samhället i fred inte på något sätt har minskat. De skriver att den tyngdpunktsförskjutning som finns mot fredstida händelser har medfört att den önskvärda förmågan allt mer går utanför vad som i traditionell mening varit försvarspolitik. De aktuella riskerna och hoten gör att åtgärder för att få bästa effekt snarare behöver vidtas inom det politikområde till vilket en verksamhet normalt hör och inom ramen för svåra påfrestningar på samhället i fred än inom ramen för totalförsvaret.⁷⁹

Krisberedskapsmyndigheten har inför 2004 års försvarsbeslut pekat ut vilka områden som kräver en förstärkt fredstida förmåga vid svåra påfrestningar på samhället i fred. En sådan förmåga skall kunna hantera ett brett spektrum av allvarliga händelser som

---

⁷⁸ Ds 2004:30, *Försvar för en ny tid*. (Stockholm: 2004). s.141.

⁷⁹ Ibid. s.141.

---

sinsemellan har olika karaktär. Detta tillsammans med att dessa händelser inträffar oväntat och mer eller mindre utan förvarning, gör att det blir svårt att upprätthålla en beredskap mot svåra påfrestningar i fred. I vissa av fallen kan kravet vara att det utvecklas en tillräcklig förmåga inom några få timmar, det går inte att räkna med några egentliga mobiliseringstider.⁸⁰

De skriver även att ett utökat samarbete med övriga EU-länder är önskvärt och att denna verksamhet bör få en tydligare koppling till internationell verksamhet. Vidare står det att Försvarsberedningen anser att det är rimligt att en förskjutning sker mot satsningar som i ökad utsträckning strävar mot att skapa en förstärkt fredstida förmåga att lösa svåra påfrestningar i fred.⁸¹

2.5.2 Ds 2008:48 – Försvar i användning

I departementsserie 2008:48 står det skrivet att Försvarsmakten tillsammans med andra skall kunna lösa uppgiften, att med befintliga förmågor och resurser kunna bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov. Denna uppgift är en del av det mål som regeringen har satt upp för det militära försvaret.⁸²

I departementsserien beskrivs även ett eventuellt utökat behov av krishanteringsinsatser, samt räddnings- och evakueringsinsatser, vilka behöver genomföras i samarbete mellan civila och militära aktörer. Som ett grundläggande krav måste de aktörer som statsmakten ansvarar för, kunna öva och verka tillsammans. Därför har ett behov av att gemensamma doktriner och koncept utarbetas identifierats.⁸³

---

⁸⁰ Ds 2004:30. s.142.

⁸¹ Ibid. ss.142-143.

⁸² Ds 2008:48, *Försvar i användning*. (Stockholm: 2008). ss.26-27.

⁸³ Ibid. ss.39-40.

2.6 Analys och jämförelse av departementsserien

Vid jämförelsen av departementsserier är det valda verktyget inte fullt applicerbart, då dessa dokument är av en annan karaktär än regleringsbrev och propositionerna. I granskade departementsserier, utgivna av försvarsdepartementet, är resonemangen ganska lika kring uppsatsämnet.

I departementsserien 2004:30 beskriver försvarsdepartementet ett behov av en fortsatt utveckling av den samlade krisberedskapen. De skriver om den förändrade hotbilden och hur samhället har blivit mer öppet utåt. Detta medför också att det är svårare att möta ett hot, då dessa händelser sker oväntat och utan förvarning. De beskriver en typ av lösning som skulle vara en inriktning inom olika områden för att ha någon typ av beredskap och att en satsning bör ske på att skapa en förstärkt fredstida förmåga att lösa svåra påfrestningar i fred.

I departementsserien 2008:48 skriver de också om ett utökat behov av en krisberedskap och ett utökat samarbete med olika civila aktörer. Nu har försvarsdepartementet tagit ämnet till en ny nivå och eftersöker gemensamma doktriner och koncept.

3 AVSLUTNING

Uppsatsens syfte har varit att undersöka och jämföra om Försvarsmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred har förändrats och anpassats av regeringen under den omvandling som skett, då Försvarsmakten har gått från att vara ett invasionsförsvar till att bli ett insatsförsvar.

För att uppnå uppsatsens syfte formulerades tre frågeställningar som skulle besvaras.

- Vilka likheter kan påvisas i Försvarsmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred mellan invasionsförsvaret och insatsförsvaret?

-
- Vilka skillnader kan påvisas i Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred mellan invasionsförsvaret och insatsförsvaret?
  - På vilket sätt har regeringen anpassat, utvecklat eller ändrat Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred mellan invasionsförsvaret och insatsförsvaret?

Först följer en resultatsammanfattning, där uppsatsens tre frågeställningar besvaras. Därefter följer en diskussion, där författaren behandlar slutsatser kring uppsatsämnet återkopplat till den grundläggande problemformuleringen. Författaren presenterar här även förslag på fortsatt forskning, kopplat till den diskussion och de slutsatser som dras.

3.1 Resultatsammanfattning

Inledningsvis föreligger följande resultat avseende likheter och skillnader som kan påvisas i Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred mellan invasionsförsvaret och insatsförsvaret.

Den ställda *uppgiften* styrs i grunden av den aktuella förordningen som gäller och idag är det förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten. Under den aktuella perioden som undersöks i uppsatsen har tre olika förordningar funnits. I samtliga förordningar finns uppgiften att Försvarmakten skall kunna stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred ställd, med små eller inga förändringar. I förordning (1994:642) står det stödja till skillnad från de två andra, där det står stärka. För övrigt är uppgiften ställd på samma sätt, även om förordningarna skiljer sig på många andra sätt.

Likheter som kan påvisas i den *förmåga* som Försvarmakten skall ha kopplat till uppgiften är att regeringen hela tiden skriver om resurser och förmåga att samverka med andra myndigheter, samt att de skall kunna lämna stöd enligt gällande lagar och förordningar. Denna förmåga är genomgående för alla regleringsbrev och propositionerna 1999/2000:30 och 2001/02:10.

Skillnaden som kan påvisas är att regeringen har valt att presentera förmågan på olika sätt under perioden, i vissa regleringsbrev skriver de tydligt vilken förmåga som är önskvärd, i andra mer otydligt. I de senare regleringsbreven från år 2007 och år 2008 samt i propositionen 2004/05:5 skriver regeringen om en mer generell förmåga när det gäller att stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred. De skriver om verksamhetsområden och inkluderar andra myndigheter och aktörer som Försvarsmakten skall ha förmågan att samarbeta med. I regleringsbrevet från år 2008 har regeringen utökat denna förmåga till att Försvarsmakten nu även skall kunna samarbeta med andra länder inom området.

Skillnaden som kan påvisas här är att regeringen i regleringsbreven från år 2007 och år 2008 inte har berört någon förmåga, när det gäller att kunna lämna stöd enligt gällande lagar och förordningar, vilket de gjort i de övriga undersökta regleringsbreven.

I **kravet på förmågan** som ställs under perioden finns det följande skillnader som kan påvisas. I regleringsbrevet från år 1999 skriver regeringen att Försvarsmaktens verksamhet skall bedrivas så att samhället kan stödjas vid svåra påfrestningar i fred och att resurser därvid kan ställas till förfogande. I regleringsbrevet från år 2000 poängterar regeringen att uppgiften inte skall vara dimensionerande för Försvarsmakten, men att den skall tas i beaktande vid utveckling av Försvarsmaktens resurser.

Vidare skiljer sig de kommande regleringsbreven från år 2001 till år 2004, där regeringen nu skriver att uppgiften inte skall påverka Försvarsmaktens utformning eller omfattning, bara att de skall ta uppgiften i beaktande vid övningsplanering samt när det gäller vissa resurser. Vidare skiljer sig regleringsbreven från år 2005 till år 2008, där regeringen inte har skrivit något om krav på förmågan, bara att uppgiften skall kunna lösas med Försvarsmaktens grundorganisations resurser. Samma skillnader och utveckling återfinns även i propositionerna.

En likhet som kan påvisas i hela perioden är att de **styrande lagar och förordningar** nämns under hela perioden och att dessa är en av de styrande delarna för hur uppgiften skall eller kan lösas. Skillnaden här blir att lagarna och förordningarna

---

utvecklats under tiden och bytt namn samt att det tillkommit en förordning under år 2003.

Skillnader föreligger avseende vilken del av *organisationen* i Försvarmakten som skall användas för att lösa den aktuella uppgiften. Regeringen har gått från att i 1999 års regleringsbrev ge uppgiften till hela Försvarmakten till att sedan styra över det till Försvarmaktens grundorganisation fram till år 2008, där lösandet av uppgiften åter igen inte styrs till någon speciell del av Försvarmakten.

När det kommer till Försvarmaktens *resurser* kan likheter påvisas, då regeringen över tiden i regleringsbreven och propositionerna 1999/2000:30 och 2001/02:10 beskriver att Försvarmaktens resurser skall kunna ställas till förfogande för lösandet av uppgiften.

Men en klar skillnad här är att regeringen i regleringsbreven från år 1999, 2000 och år 2001 till skillnad från resten av dem nämner att uppgiften på något sätt kommer att styra utvecklingen av försvarsresurserna.

En stor skillnad som finns mellan regleringsbrevet från år 1999 och övriga presenterade regleringsbrev är att regeringen i detta presenterar att förmågan kopplad till uppgiften och kraven på förmågan är en del av Försvarmaktens *grundberedskap*.

En likhet som finns i både propositionerna, regleringsbreven och departementsserier är att de framhåller vikten av ett *samarbete* mellan olika myndigheter och behovet av att *utveckla* detta.

Skillnaden är att det var först i regleringsbrevet från år 2001 som regeringen började ställa krav på att Försvarmakten skulle utveckla detta samarbete med andra myndigheter. Departementet lyfter upp ämnet till den nivån att de eftersöker gemensamma doktriner och koncept för detta ändamål.

Följande resultat kan påvisas i frågan, på vilket sätt har regeringen anpassat, utvecklat eller ändrat Försvarmaktens uppgift att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred mellan invasionsförsvaret och insatsförsvaret?

Själva uppgiften är ur politisk synvinkel inte ändrad på något sätt från det att Försvarmakten gick från att vara ett invasionsförsvaret till att bli ett insatsförsvaret, den står kvar i den gällande förordningen. Däremot finns ett kontinuerligt arbete för att anpassa uppgiften och dess lösande i form av ett samarbete med andra myndigheter som skall leda till ett effektiviserat lösande av svåra påfrestningar i fred.

I propositionerna och departementsserierna skriver regeringen och försvarsdepartementet om den samlade krisberedskapen, som är en utveckling av hur samhället skall stärkas vid svåra påfrestningar i fred. Försvarmakten är en av de myndigheter som skall vara delaktig i denna samlade krisberedskap i olika områden. De skriver även om en utveckling av den samlade krisberedskapen och att den skall möta den förändrade hotbilden och de oförutsägbara händelser som kan utgöra de svåra påfrestningarna i fred.

Även de styrande lagarna och förordningarna som nämnts i regleringsbrevet har utvecklats och förändrats då de blivit utbytta. Om eller hur denna utveckling har påverkat lösandet av uppgiften finns det tyvärr inget utrymme för att undersöka i denna uppsats.

3.2 Diskussion, slutsatser och förslag till fortsatt forskning

Regeringens uppgiftsställning till Försvarmakten att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred har inte blivit ändrad sedan invasionsförsvaret blev ett insatsförsvaret. Likartad formulering återfinns i samtliga studerade förordningar med instruktioner för Försvarmakten från sekelskiftet. Den förändring som skett är att man har gått från att använda ordet stödja i förordning (1994:642) till att använda stärka i de två efterkommande förordningarna. I departementsserien 2008:48 har försvarsdepartementet sedan valt att använda ordet bistå.

Författaren uppfattar att ordvalet inte har haft någon betydelse, författaren har sökt politiska sakkunniga på försvarsdepartementet för kommentarer. De har ej kunnat ge

---

författaren någon konkret information i ärendet, utan har hänvisat till att författaren borde göra en analys av proposition 1999/2000:30 för att få bakgrunden till förändringen (se bilaga 1). Då det varken finns tid eller plats för en sådan djup analys av propositionen kvarstår författarens uppfattning i nuläget efter genomförd undersökning, att ordförändringen inte inneburit någon stor skillnad i uppgiftsställning och dess lösande, utan orden är mer att betrakta som synonymer med samma innebörd.

Författaren drar slutsatsen att det heller inte funnits någon anledning att ändra själva uppgiften, då den är skriven på ett sådant sätt att den kan lösas med i princip det som Försvarmakten har att erbjuda just då den skall lösas. Uppgiften är ställd så att Försvarmakten skall lösa den genom att samarbeta med andra myndigheter och ställa sina resurser till förfogande. Har exempelvis Försvarmakten bara tre soldater och en bandvagn, så löser de fortfarande uppgiften, för att ta det till sin spets.

Det är antagligen därför regeringen även efter omvandlingen har hänvisat till till exempel totalförsvarsbeslutet från år 1996, gamla lagar och förordningar från tiden då det fortfarande var ett invasionsförsvar. Det spelar helt enkelt ingen roll, de var och är fortfarande relevanta eftersom uppgiften är så ospecificerad.

Det intressanta är istället hur regeringen väljer att använda sig av Försvarmakten när det gäller att stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred. I regleringsbrevet poängterar regeringen en fortsatt utveckling av ett samarbete med andra myndigheter med stöd av i dessa regleringsbrev nämnda lagar och förordningar.

Även i propositionerna lägger regeringen mer fokus på samarbete mellan olika myndigheter, där Försvarmakten är en av dem. Den samlade krisberedskapen som de skriver om skall möta det förändrade hotet som idag inte är av militär art i samma utsträckning. Regeringen vill enligt författaren göra uppgifterna mer konkreta, detta för att alla samhällets resurser skall kunna utnyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt.

Författaren kan konstatera samma utveckling i departementsserierna som publicerats av försvarsdepartementet. Där diskuterar de också en utveckling av den samlade krisberedskapen, detta för att kunna möta och lösa de nya hot som kan komma att bli

---

svåra påfrestningar i fred. Försvarsdepartementet har tagit frågan till en ny nivå och eftersöker gemensamma doktriner och koncept.

Slutsatsen som författaren kan dra av detta är att uppgiften kan stå kvar som den gör i den gällande förordningen, men regeringen måste ge klara direktiv för en utveckling av vilken förmåga Försvarsmakten skall ha för att lösa denna uppgift. Detta för att kunna effektivisera utnyttjandet av de resurser som Försvarsmakten kan tillföra vid svåra påfrestningar i fred.

En annan slutsats som dras av författaren är att även om uppgiften kan stå kvar så är det ett måste att andra aktörer än Försvarsmakten tar ansvar för att bygga en beredskap mot svåra påfrestningar i fred. Detta eftersom Försvarsmakten bara blir mindre och mindre, samtidigt som den blir mer och mer specialiserad på att genomföra insatser utomlands. Detta medför att Försvarsmaktens resurser och personal inte finns tillgänglig, då de är på mission och löser uppgift. Den lilla grundorganisationen och dess resurser som finns kvar i Försvarsmakten kommer heller inte att vara lika tillgänglig och ha samma förutsättningar att lösa uppgiften som tidigare, då den är liten i numerär och bara finns kvar på ett fåtal platser i landet.

Vidare kan författaren konstatera att regeringen med tanke på den utveckling som skett försöker att föra över mer och mer ansvar när det gäller samhällets säkerhet i fred på andra myndigheter. I proposition 2004/05:5 och de presenterade departementsserierna skriver regeringen om den samlade krisberedskapen, där de ger andra aktörer än Försvarsmakten mer och mer ansvar, exempelvis skall landsting, kommuner, organisationer och näringsliv nu utgöra basen för samhällets säkerhet i fred. Försvarsmakten skall nu bara vara en av de samarbetspartners som skall finnas inom vissa särskilda områden, där Försvarsmakten kan bistå med sin specifika kunskap, tillexempel vid ett CBRN-hot⁸⁴. De har även skapat ett helt nytt politikområde som skall täcka upp detta område inom politiken, istället för försvarspolitik.

En annan avslutande aspekt är också att med det nya föreslagna systemet, där sjömän och soldater i framtiden skall vara kontraktsanställda, så kommer förmodligen

---

⁸⁴ CBRN – Chemical Biological Radiological Nuclear

---

kostnaden för Försvarsmaktens deltagande, att stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred, att öka jämfört med när Försvarsmakten har tillgång till värnpliktiga med värnpliktsersättning.

För att kunna se vilken utveckling som skett i praktiken på hur uppgiften löses av Försvarsmakten skulle författaren vilja föreslå att en fortsatt forskning på en annan nivå sker. En forskning på hur den svenska militära ledningen använder och tillämpar sina resurser kopplat till uppgiften att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Vidare kan ämnet studeras på förbandsnivå, detta för att se hur omstruktureringen har påverkat deras förmåga att lösa uppgiften och för att se hur utvecklingen skett i verkligheten, inte bara i den politiska idealbilden som man kan få från denna uppsats.

Intressant skulle också vara om en undersökning av proposition 1999/2000:30 genomförs, för att se om ordvalet har varit avsiktligt, när regeringen gick från att använda ordet stödja i förordning 1994:642 till att använda ordet stärka i förordning 2000:555 och förordning 2007:1266.

Slutligen skulle författaren vilja föreslå en fortsatt forskning på området kopplat till säkerhetspolitiken och det utökade säkerhetsbegreppet och den teori som finns kring detta.

4 REFERENSER

Skriftliga källor

Opublicerat

Hallenberg, Jan, m.fl. (2008-09-04), *Om konsten att tänka, granska och skriva på ett vetenskapligt sätt – En introduktion i metodlära*, opublicerat häfte, Karlskrona: Sjöstridsskolan.

Böcker

Ejvegård, Rolf (2003), *Vetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur, Tredje upplagan.

Dokument utgivet av olika myndigheter

Försvarmakten (2005), *Svensk soldat*, Stockholm: Försvarmakten.

Försvarmakten (2002), *Militärstrategisk doktrin*, Stockholm: Försvarmakten.

Offentligt tryck

Författningar

Förordning (1994:642) med instruktion för Försvarmakten.

Förordning (2000:555) med instruktion för Försvarmakten.

Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten.

Regeringens propositioner

Regeringens proposition 1999/2000:30, *Det nya försvaret*. (Stockholm: 1999).

Regeringens proposition 2001/02:10, *Fortsatt förnyelse av totalförsvaret*. (Stockholm: 2001).

Regeringens proposition 2004/05:5, *Vårt framtida försvar – försvarspolitisk inriktning 2005 – 2007*. (Stockholm: 2004)

Försvarsberedningens rapporter

Ds 2004:30, *Försvar för en ny tid*. (Stockholm: 2004).

Ds 2008:48, *Försvar i användning*. (Stockholm: 2008)

Ds 1998:32, *Skyldigheter och befogenheter vid svåra påfrestningar på samhället i fred.* (Stockholm: 1998)

Regeringens regleringsbrev

Regleringsbrev för budgetåret 1999 avseende Försvarmakten

Regleringsbrev för budgetåret 2000 avseende Försvarmakten

Regleringsbrev för budgetåret 2001 avseende Försvarmakten

Regleringsbrev för budgetåret 2002 avseende Försvarmakten

Regleringsbrev för budgetåret 2003 avseende Försvarmakten

Regleringsbrev för budgetåret 2004 avseende Försvarmakten

Regleringsbrev för budgetåret 2005 avseende Försvarmakten

Regleringsbrev för budgetåret 2006 avseende Försvarmakten

Regleringsbrev för budgetåret 2007 avseende Försvarmakten

Regleringsbrev för budgetåret 2008 avseende Försvarmakten

Regeringens skrivelser

Regeringens skrivelse 1998/99:33, *Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred.* (Stockholm: 1998)

Internetkällor

<http://www.sou.gov.se/direktiv.htm>, 2008-11-14, kl 09:17.

<http://www.regeringen.se/sb/d/1522/a/13504>, 2008-11-14, kl 09:35.

<http://www.regeringen.se/sb/d/495/a/3174>, 2008-11-20, kl 15:57.

<http://www.regeringen.se/sb/d/6621/a/62034#R>, 2008-11-25, kl 17:57.